

פניני הפרשה

בשלה

עלון מס'

1072

שנה כ"ב התשפ"א

יו"ל ע"י הקרן לזיכוי הרבים. נייד: 052-7654216

כתובת: רח' הרב רוזובסקי 14/13 אשדוד. דוא"ל: 7654216@gmail.com

מעשה האמונה שהכריע

בני ישראל עומדים על שפת הים, לפני הים ואחריהם המצרים, ומשה צועק אל ה' שיורוהו עצה נכונה. ומה עונה ה'?" מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו". ופירש רש"י: "למדנו שהיה משה עומד ומתפלל, אמר לו הקב"ה לא עת עתה להאריך בתפלה שישראל נתונים בצרה". שואל האור החיים הקדוש הרי בעת צרה כזו שאין להם בדרך הטבע דרך להימלט, מה כבר יש לעשות כדי להינצל מלבד תפלה? ומה הטענה על משה "מה תצעק אלי"? ואם משום שהירבה להתפלל, למה יחדל מלהתפלל כל עוד שלא נענה? מה גם שלבסוף נענה ה' לתפלתו ואמר לו "ואתה הרם את מטך?"

והנה הובא במכילתא: אמר לו הקב"ה למשה, אין להם אלא ליסע שאין הים עומד בפניהם, כדאי זכות אבותיהם והם והאמונה שהאמינו בי ויצאו לקרוע להם את הים. ויש להבין שהרי ה' אמר לו שעל ידי המטה יבקע הים ואחר כך יבואו בני ישראל בתוך הים ביבשה? מבאר האור החיים שמשה רבנו ידע שבאותה שעה מדת הדין היתה מתוחה ומקטרגת: "מה נשתנו אלו מאלו?", לפיכך סבר שיש צורך לעמוד בתפלה כדי לבטל את מדת הדין, וממילא יושפע שפע נסי להציל את ישראל. וכן סבור היה שעל בני ישראל להתייבב ולהחריש ולהשאיר לה' לעשות את עבודתו. אך ה' עונה לו שבמצב כזה הדרך היחידה היא לא להיאבק חזיתית במידת הדין, אלא להגביר חסדים וזכויות על ידי בני ישראל. לכן "דבר אל בני ישראל ויסעו", ואל תגלה להם שעתיד להתרחש להם נס. על ידי שיסעו ויתעצמו באמונה, תצא לאור הזכות שתכריע את מדת הדין, והרמת המטה תוכל לפעול ולקרוע את הים. וכך אכן קרה, שנחשון בן עמינדב קפץ למים למרות שלא ידע שהים אמור להיבקע!

*

מסופר על אישה שבנה חלה מאד, ואמר לה הרופא שהמצב קשה מאד, אך בכל זאת נתן לה לנסות תרופה מסוימת. כתב לה מרשם, והיא הלכה מיד לבית המרקחת, אך היות והיה זה בערב שבת בין השמשות, המקום היה סגור. ומה יכלה לעשות והילד במצב פקוח נפש? לקחה איפוא את המרשם, זרקה אותו לתוך דוד של מים חמים המוכן לשבת, וביקשה והתפללה לה' שהמים האלו ירפאו את הילד. בשבת נתנה לילד מעט מעט ללגום מהמים. וראה זה פלא, הילד התאווש ותוך כמה ימים שב לאיתנו. חזרה אל הרופא, והרופא התפלא שהילד נשאר בכלל בחיים. שאל אותה אם נתנה לו מהתרופה, והיא שחה לו את המעשה. הרופא ממש יצא מכליו, ובזכות זה התקרב ליהדות, ופרסם את הדבר איך התפלה והאמונה בקב"ה יכולה לשנות את הטבע בצורה מוחשית.

דרכי הפרד"ס אופנים בפירוש התורה	עצה טובה
<p>סופי תיבות האותיות הסופיות של תיבות הפסוק מצטרפות למלה. מצינו שהגמרא רומזת כך במסכת שבת (ק"ג סע"ב).</p>	<p>"בשנים האחרונות נתחדש בארץ ישראל, כדורים או קפסולות הנקראים "לציטין" המועילים לזכרון, והוא בדוק ומנוסה. ואמרתי רמז לתלמידים יצ"ו (ביום ה' טבת התשס"ד) "אנא ה' הצליחה נא" (בלימודים ומבחנים וכדומה) בגימטריא זכרון. ותיבות "הצליחה נא" בגימטריא לציטין. והיה תלמיד חכם אחד שנבחת שלש פעמים בחשן משפט ולא הצליח, ונתתי לו עצה לבלוע קפסולה לציטין בשלשה ימים רצופים, ונבחן והצליח". ("קובץ מאמרים" ח"א עמ' רכ"ט).</p>

מגיד דבריו / פנינה מתורתו של הגאון רבי בוגיד סעדון זצ"ל

"ידוע דכל האיברים לפעמים עובדים ולפעמים נחים, אבל הלב תמיד הוא עושה מלאכתו בלי שום הפסק אפילו רגע אחד, בין אם האדם ישן או ניעור. ואם יפסיק מלאכתו אפילו רגע אחד, תיכף ימות האדם כידוע. וכמו כן אם יעמוד העולם רגע בלי לימוד תורה, הוא נחרב, וכמ"ש הכתוב 'אם לא בריתי יומם ולילה' וכו'".

("מגיד חדשות" ח"ט עמ' קס"ו)

ויבקעו המים וגו' – איתא במדרש רבה תהלים (ק"ד ג') על הפסוק הים ראה וינס וגו', מה ראה הים? ראה ארונו של יוסף. ע"כ. והאריכו המפרשים ז"ל להסביר את הקשר בין זכותו של יוסף הצדיק שהיה גדור מעריות ועמד בנסיון הגדול עם אשת פוטיפר, לבין בקיעת הים. עיין עליהם. ונראה לענ"ד לפרש בס"ד על פי מה שאמרו חז"ל ששרו של מצרים היה מקטרג על ישראל ואומר מה הללו עובדי עבודה זרה אף הללו עובדי עבודה זרה, ורצונו לומר שלא ראוי שתעשה להם נס לישראל אחרי אשר כפרו בטובתך והלכו ועבדו אלהים אחרים, אבל זכות יוסף הצדיק עמדה להם לישראל, ונשתתק הקטגור משום שגם המצרים כפרו בטובתו של יוסף שכלכל אותם בשני הרעב כמו שנאמר ויקם מלך חדש וגו' אשר לא ידע את יוסף, ודרשו חז"ל (סוטה דף י"א ע"א) שעשה עצמו כאילו אינו יודע. ע"ש. והנה נראה לי לרמוז שסופי התיבות "הים ראה וינס הירדן" עולים בגימטריא כמנין יוסף (ע"ה"כ). (מכת"י הגאון רבי משה לוי זצ"ל).

נקודת חן / עובדיה חן

כפטיש יפוצץ סלע

לאותיות. אמר לו: אלו למה? אמר לו: עתיד אדם אחד לדרוש בהם תלי תלים של הלכות... עד זו מנין לך? אמר לו: הלכה למשה מסיני". כי הרמזים האלו לא יתבוננו אלא מפה אל פה עד משה מסיני".

יצוין כי ככל שהחיבור קדום יותר, כך ניתן לייחס לו יותר כוונות ורמזים, ולכן הדרכים לחדש במקרא רבות יותר מאשר במשנה למשל. כמעט לא מצוי לכתוב פירושים על המשנה והתלמוד בדרך רמז דרש וסוד (יוצא מן הכלל רבנו יוסף חיים זצוק"ל בספרו "בניהו" ו"בן יהודע"), אלא אם כן מדובר בהסבר אגדות תמוהות וכיו"ב (וכמו שעשה מהרש"א בח"א שבת ע"ז ע"ב). וכך מצינו שמפרשים את מסכת אבות בדרכים רמז ודרש. ואמנם חידושים אלו מיעוטם יפה ואין לעשותם עיקר (כך הדריכני מרן הגר"מ מאזוז שליט"א).

גם בסיומי מסכת, נהוג בכמה מקומות שהחכם המסיים עושה פירוש למשנה האחרונה בדרך דרוש ומוסר, והוא הנקרא "לבוש", דהיינו הלבשה מאולצת של המשנה בדרך דרוש, ולגודל השמחה לגומרה של תורה חורגים מן השורה. כמה ספרים נתחברו בדרך זו (ביניהם ספר "ולבש הכהן", ג'רבא התרפ"ז) מאת הגאון רבי אברהם הכהן זצ"ל, הכולל לבושים על רוב מסכתות הש"ס, ונקרא על שם "הלבושים" שבו. וראה לידידי הרה"ג ר' תומר בוכריץ שליט"א בספרו "למען ידעו דורותיכם" (חלק א' סימן ז') שכתב מאמר ארוך ונפלא על מנהג זה.

ובתוניסיה יש גם מושג הנקרא "נעוץ" (נעוץ למסכת פלונית), שעושים בסיום מסכת דרוש שבו נועצים את תחילת המסכת לסופה (דוגמא לזה תמצא בספר "זכות משה" להגאון רבי כלפון משה הכהן זצ"ל).

אם יספרו לכם שיש ספר שבכל משפט שלו טמונות עשר כוונות שונות, זה בודאי ייראה בעיניכם בדיוני. ואם יגידו לכם שבכל משפט טמונים שבעים כוונות שונות...

והנה תופעה פלאית זו שהיא מעל השכל האנושי מצויה בתורתנו הקדושה הנדרשת לשבעים פנים (זוהר הקדוש בראשית מ"ז ע"ב), רק שמרוב שהורגלנו אליה, היא נראית לנו מובנת מאליה. וכבר הגאון רבי רפאל ברדוגו זצ"ל בהקדמת ספרו "מי מנוחות" מאריך בפלא זה וכותב: "כי ראוי למנות זה מעיקרי הדת ושרשיה, כי לולי שהורגלו בזה, היה לנו זה מן התימה-גדול שיאמר אדם דבור אחד מתחלק לשני פנים".

כפרדס המורכב מדרכים ושבילים, כך אופן הפירוש בתורתנו הקדושה מורכב מדרכים, שבילים, שיטות, אופנים וצורות, שהמרכזיים שבהם הם: פשט, רמז, דרש, סוד, שרגילים לכנותם בראשי תיבות: פרד"ס. סימן זה מופיע לראשונה בזוהר הקדוש (פרשת בראשית דף כ"ו ע"ב), ולפי בעל "אגרת הטיוול" זו הכוונה בגמרא בחגיגה (י"ד ע"ב) ארבעה נכנסו לפרדס וכו'. יש מוסיפים לחלקים אלו גם ג"ן (גימטריא, נוטריקון). ובתיקוני הזוהר (דף ע"א ע"ב) אמרו על הפסוק "אל גנת אגוז ירדתי" - "גנת", נוטריקון: גימטריא, נוטריקון, תמורות.

דברים יסודיים בענין דרכי הפרד"ס כותב רבנו הרמב"ן בהקדמה לפירושו על התורה: "וכל הנמסר למשה רבנו בשערי הבינה, הכל נכתב בתורה בפירוש או ברמיזה, בתיבות, או בגימטריאות, או בצורת האותיות, בכתובות כהלכתן, או המשתנות בצורתן כגון הלפופות והעקומות וזולתן, או בקוצי האותיות ובכתריהן, כמו שאמרו (מנחות כ"ט ע"ב): "כשעלה משה למרום, מצאו להקב"ה שהיה קושר כתרים

ויספרו לבניהם / ספור לשלחן השבת

סדר עדיפויות

הגאון רבי מרדכי אמייס הכהן זצ"ל בספרו "דורש טוב לעמו" את המעשה הבא:

חייך הרב ושאל: "ומה תרויח מכך, שיארח לך לחברה בגיהנם? הרי עליך החובה מוטלת להניח תפלין כשרות!". והקמץן בשלו: "סומך אני עליו. ואם רימני – העוון תלוי בו!". הבין הרב כי על זה נאמר "כשם שמצוה לומר דבר הנשמע, כך מצוה שלא לומר דבר שאינו נשמע" (יבמות ס"ה ע"ב), ולא ענהו דבר.

כעבור זמן מה, פגש הרב את העשיר הקמץן, ופניו נפולות. "מה ארע?" התעניין. "נפלתי בפח!" שיתף אותו העשיר בעצב "בא סוחר ממולח והציע לי לקנות יהלום, הוא הפליג בשבחו וערכו, וסיפר שאין כמותו עוד בעולם. לאחר משא ומתן, רכשתי את היהלום בסכום אגדי. עתה הוברר כי היהלום מזויף, והנוכל נעלם כאלו בלעתו האדמה. וי לי לחסרון כיס! אללי על ההפסד העצום!".

"מדוע האמנת לו בלי לבדוק?" תמה הרב, והעשיר ענה בתסכול: "הנוכל עשה יד אחת עם מומחה לאבנים טובות, שהטעני והוליכני שולל!".

"אם כן, מה לך גונח?" הרגיעו הרב, "מה אכפת לך שהיהלום מזויף? הסר דאגה מלבך! העיקר הוא שאמר לך המומחה שזוהי אבן טובה! ואם אינה טובה – העוון תלוי בצוארו...".

"מה יועיל לי הדבר?" לא הבין העשיר את תנחומי הרב "מה אכפת לי שהעוון תלוי בו, כשההפסד כלו שלי!?!". התמם הרב ואמר: "הלא בעצמך אמרת שאין זה משנה אם התפלין פסולות, כל עוד העיד המוכר על כשרותן, ויהא העוון תלוי בו...".

העשיר הקמץן נותר עם פה פעור ומוסר השכל נוקב, כי בעסקי שמים, יש להקפיד לפחות כמו בעסקים הגשמיים.

עשיר אחד שהיה קמץן גדול, נוהג היה לפקוד את בית הכנסת רק בשבתות ובימים טובים. פעם ניגש אליו רב המקום והוכיחו על כך שאינו בא בימות השבוע להתפלל במנין.

לא כיחש העשיר בתשובתו: "את האמת אגיד, אין לי תפלין...". "אדרבא!", נרעש הרב, "איך תוותר במחי יד על מצוה רבה כזו שאין ערוך לשכרה, היאך תסכים להימנות עם אלו שקראום בגמרא בשם 'פושעי ישראל בגופם', ואמרו שהם יורדים לגיהנם, גיהנם כלה והם אינם כלים?".

דברים שיצאו מלבו של הרב, נכנסו ללבו של העשיר, אשר החליט באופן חריג לגבור על רגש קמצנותו. אמר: "ירכוש לי הרב תפלין, ואבוא להתפלל במנין. מה מחירן?". השיב הרב: "תפלין מהודרות ופרשיות כתקנן יעלו ארבעים זהובים!".

התכרכמו פני העשיר והוא מלמל: "אין צורך שהרב יקנה בעבורי. אשתדל להשיגן במחיר זול יותר". "אדרבא", ניאות הרב, "העיקר שתקנה תפלין ותניחן, ובשכרן תזכה להכנס לגן עדן!".

למחרת, הופיע מיודענו העשיר לתפלה. בתרועת נצחון הציג לפני הרב את התפלין שקנה. ארבעה זהובים עלו לו, בעוד הרב דרש פי עשרה!

"ארבעה זהובים?!", התפלא הרב, "הרי זהו רק מחיר הקלף וההגהה, ואיה שכרו של הסופר, ומה עם מחיר הבתים?! במחיר זה – אין ספק שהתפלין פסולות, והמניחן – לא זו בלבד שאינו מקיים מצוה, אלא ברוכותיו לבטלה!".

משך הלה בכתפיו ואמר: "המוכר אמר לי שהן כשרות,

☺ זה כל 3 חוק! ☺

יהודי ניגש אל רבי מנחם מנדל מקוצק זצ"ל לבקש ברכה שבנו יתעלה בתורה. נענה הרבי ואמר: "אם ברכה אתה מבקש שבנך ילמד, זו סגולה נפלאה שגם הוא יבוא לבקש ברכה שבנו ילמד. אם באמת אתה רוצה שהוא ילמד – תתחיל אתה בעצמך ללמוד!".

☺ חוק 3 חוק אכא... ☺

יסוד היסודות בחינוך ילדינו הוא "דוגמא אישית". אם רוצה האב שבנו ישמע לו ויושפע ממנו ללמוד תורה, תחילה עליו להיות בעצמו שרוי בעולמה של תורה.

אוד המאיר

שאלות ותשובות שענה לשואליו בקצרה מרן רה"י הגאון רבי מאיר מאזוז שליט"א

(מתוך ספר "מקור נאמן" ח"ג שעתיד בע"ה לראות אור)

שאלה: בקריאת שנים מקרא ואחד תרגום, האם במקום תרגום אונקלוס אפשר לקרוא תרגום יונתן בן עוזיאל (על דרך מה שכתב הרא"ש בפסקיו לברכות ח' שהקורא פירוש רש"י במקום אונקלוס יצא ידי חובה)?

תשובה: תרגום יונתן בן עוזיאל רובו דרך דרש (ויש ספק אם חיברו יונתן בן עוזיאל), מה שאין כן אונקלוס ופירוש רש"י.

שאלה: האם אפשר לדהות ברית מילה מיום שבת ליום ראשון, כאשר ידוע שיבואו האורחים ברכב בשבת? תשובה: אם המשפחה עצמה שומרי שבת, והאורחים אינם מגיעים באוטו עד לבית שעורכים שם את המילה, ולא יעשנו ולא יצלמו בשעת המילה והסעודה שאחר כך, יש לעשות המילה בזמנה. ואם לאו – יש לדהות ליום ראשון (יש עצה לומר לקרובי המשפחה במלפון שהברית "נדרחתה" בגלל בריאות התינוק. ואח"כ "להתנצל" בפניהם שהתינוק נימול היום ולהזמין לסעודת מלוה מלכה).

שאלה: האם מותר לי להשפיע על יהודי שיבוא לבית הכנסת בשבת, למרות שאני יודע שהוא יגיע ברכב רח"ל?

תשובה: מותר לומר לו, ובלבד שלא יחנה מכוניתו על יד בית הכנסת.

שאלה: האם מותר להשתמש בתנ"ך עם פירוש קסוטו?

תשובה: לא כדאי, כי זה קסוטו האיש לא ידענו מה היה לו. לפעמים כותב דברים הנוטים לכפירה רח"ל.

שאלה: אנו בעלי תשובה, ונשארו בביתנו ספרים עם סיפורי התנ"ך בסגנון חילוני ללא שום יראת שמים. מה לעשות איתם?

תשובה: ספר שכתבו מין – ישרף. אולם מפני הכבוד, יש לעטוף אותם במעטפה ובניילון ולהוציא מהבית. אם יש ספק אם המחבר חילוני או דתי – יש לגנוז.

שאלה: מצורפים בזה שתי חוברות מסיפורי התנ"ך שנכתבו כנראה ע"י יהודי שאינו דתי. מישהו קרא בהן ומען שיש בהן דברי כפירה וסילוף ודינים להישרף. שאלתי, האם אפשר לקרוא אותם, והאם באמת דינם לשריפה או שמספיק לזרוק לאשפה, כי ישנה כמות של כ-1000 ספרונים כאלה?

תשובה: אין בהם דברי כפירה ממש, רק שכמה פעמים תופס המקרא כפשוטו ומתעלם מדעת חז"ל (כגון שישבו במצרים ת' שנה, וכדומה). יש בו שגיאה גדולה שכתב שנקרא "פסח" על שם שפסח המות על עמנו באותו לילה, הם כי לא להזכיר בשם ה'. רח"ל משבוש זה. יש לעוטפו בניילון ולזרוק לגניזה כי יש בו פסוקים רבים.

שאלה: מדוע דתן ואבירם שלא רצו לצאת ממצרים, זכו לצאת, הלא כל אותם שלא רצו לצאת ממצרים מתו במכת חושך?

תשובה: כנראה היתה להם זכות אבות או מעין זה [עיי' להרא"ש (שמות י, ב) וב'מענינה של תורה] (שמות יד, ג) מה שתירצו בזה.

לקבלת העלון בדוא"ל, שלחו בקשה ל: 7654216@gmail.com

לע"נ רחל בת מזל ע"ה
לע"נ לאה בת שרה ע"ה
לע"נ עזיזי בר כמונה לבית חדוק ז"ל

לע"נ רבי עובדיה בן לולו זצ"ל
לע"נ רבי אליהו בן אסתר זצ"ל
לע"נ אפרים בן מימה פנינה ז"ל

לרפואת דורון בן שרה ה"ו